

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

ÇOCUĞA KARŞI ŞİDDETİ ÖNLEME VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Politika Belgesi

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

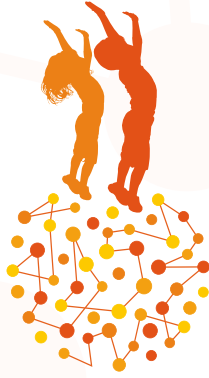
ÇOCUĞA KARŞI ŞİDDETİ ÖNLEME VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Politika Belgesi

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

2

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

Giriş

Çocuklara karşı her türlü ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi ve çocuk haklarının korunması alanında çalışan örgütler ve gruplar olarak, çalışma alanımız toplumsal cinsiyet temelli ve ayrımcılığa dayalı şiddeti de içermektedir. Bu bilinçle, hem yapacağımız çalışmalarda hem de kendi kurumsal yapımızın gelişiminde, farklı temellerde ayrımcılığın şiddet doğurduğu bilinciyle ağıımızın yönetim mekanizmalarının ve tabanının çeşitliliği kucaklayabilmesini bir çerçeveye tanımlayabilmek ve toplumsal cinsiyeti eşitliğini bir değişken olarak dikkate almak üzere bir bu politika belgesini ve bu belgenin parçası olarak toplumsal cinsiyeti hesaba katmak için bir eylem planı hazırladık.

Bu politika belgesi, Çocuğa Şiddeti Önlemek için Ortaklık Ağı'nın (ÇKŞÖOA) çalışmalarında toplumsal cinsiyet ve toplumsal çeşitlilik olgularını Ağ olarak nasıl tanımladığımızı, örgütsel gelişimimizin bir parçası haline nasıl getirebileceğimizi, çocuğa karşı şiddeti izleme misyonumuzda bir analiz aracı olarak nasıl kullanacağımız konusunda Ağın yönetim birimlerini (Genel Kurul, Yönlendirme Kurulu, Sekreteryaya ve Çalışma Grupları) yönlendirmek, Ağ üyesi örgütlere bir çerçeve sağlamak için hazırlanmış Ağ içi bir çalışma belgesidir.

Arka plan

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabulünden 45 yıl sonra, 1993 yılında Viyana'da yapılan İnsan Hakları Konferansı'nda "kadın hakları insan haklarıdır" kararı alındı. Bu karar, soyut bir "İnsan" varsayımının insan haklarının temeli olarak kabul edilmesinin yarattığı sakıncaya dikkat çekiyor ve bu sakıncanın telafi edilmesini amaçlıyordu. Cinsiyet farklılığının ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bir olgu olması, bireylerin insan haklarının taşıyıcısı olma durumlarının da farklılaştırdığına işaret ediyor; böylelikle, "hak" kavramının somutlaşmasını mümkün kılıyordu. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların yarısının insan haklarından gerçek anlamıyla yararlanabilmesini sağlamak üzere, ihmal edilen pek çok konunun haklar kapsamında ele alınması ve bunlara ilişkin politikalar ve mekanizmalar geliştirilmesi amacıyla, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Bertaraf Edilmesi için Sözleşme (CEDAW) hazırlandı ve 1980 yılında üye ülkelerin imzasına açıldı. Türkiye, Sözleşmeyi Türkiye'nin 1985 yılında taraf olduğu CEDAW, kadınların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik tüm haklarını kabul ederek, taraf devletlerin kadınlara ve kız çocuklarına karşı yapılan cinsiyet temelli her türlü ayrımcılığın sonlandırılması için gerekli önlemleri almalarını ve politikalar geliştirmelerini söyler.

Bu Sözleşme, haklar alanında çalışan her türlü kurum, örgüt ve birey açısından bir örnek oluşturdu. Tıpkı insan hakları alanında olduğu gibi, özgül alt alanlarında da toplumsal cinsiyet, temel değişkenlerden biri olarak hesaba katılmalıydı. Aksi takdirde, ayrımcılığın gerçek tezahürlerinin önemli bir bölümü gözden kaçacak, hak mücadelesi önemli ölçüde eksik kalacaktı. Böylelikle, engelli hakları, tüketici hakları, ifade özgürlüğü gibi birbirinden farklı hak alanlarında toplumsal cinsiyet temel bir eksen olarak dikkate alınmaya başlandı.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi olarak da bilinen İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet anlamında uluslararası alanda öneme ve yaptırıma sahip bir diğer önemli yapıtadır. İstanbul Sözleşmesi, aile şiddetin ve kadına karşı şiddetin kadın ve erkekler arasında eşit olmayan toplumsal güç ilişkilerinin hem nedeni hem de sonucu olduğunu ifade etmektedir. Sözleşme ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı olan aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetin, kadınları olduğu kadar çocukları ve hatta bazı durumlarda erkekleri de etkilediğini belirtmektedir. Taraf devletler, aile içi şiddet ve kadına karşı her türlü şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli her türlü önleyici ve koruyucu önlemleri almakla yükümlüdürler. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni 2011 yılında kabul etmiş ve Sözleşme 01 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla Türkiye'de yürürlüğe girmiş, Anayasa'nın 90. maddesi gereği ulusal yasa niteliğinde mahkemelerce kullanılabilir.

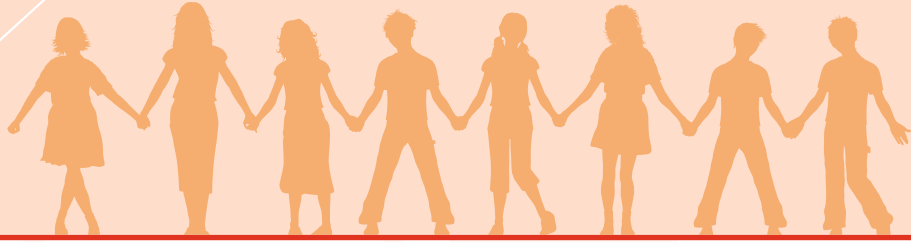
Toplumsal cinsiyetin sadece haklar alanında değil, toplumsal kalkınmada da temel bir değişken olarak hesaba katılmaya başlanması tarihi ise bundan 20 yıl geriye gider. 1970'lerde "kalkınmada kadınlar" olarak başlayıp 1990'larda "toplumsal cinsiyet ve kalkınma"ya evrilen süreçte, kadınların kalkınmanın sadece yararlanıcıları değil, aktörleri de olduğu genel kabul görmeye başladı. Bu kabul, her türlü politika, program ve projenin toplumsal cinsiyetle ilgili bir bileşeni dâhil etmesine yol açtı; ki biz buna toplumsal cinsiyeti toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma (gender mainstreaming) diyoruz.

Bu strateji, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, uluslararası kuruluşların, kalkınma ve haklar alanlarında çalışan ulusal ve uluslararası kurumların gündeminde ilk sıralarda yer almaktadır. Böylelikle, 2030'a kadar ulaşılmaya çalışılacak olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında yer alan "toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması", her bir hedef içine yerleştirilmekte, bu hedeflerin gerçekleştirilmesinin vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmektedir.

Toplumsal cinsiyeti hesaba katma stratejisi, hakların taşıyıcısı olan bireylerin ve toplulukların cinsiyet farklılıklarını dikkate alarak, her türlü politika, program ve projenin verimli ve gerçekçi biçimde uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

"... yasal düzenlemeler, politika ve programları da kapsamak üzere, planlanan herhangi bir hareketin kadınlar ve erkekler açısından doğuracağı sonuçların belirlenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir. Kadınların ve erkeklerin sorunlarının ve deneyimlerinin, ekonomik, politik ve sosyal tüm alanlarda, politika ve programların tasarlanması, uygulanması ve izlenmesinin bütüncül bir boyutu haline getirilmesini, böylece kadınların ve erkeklerin eşit fayda sağlamasını ve eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir stratejidir".

BM Ekonomik ve Sosyal Konsey Raporu 1997

Çocuk Haklarının Korunmasında Toplumsal Cinsiyetin Hesaba Katılması Neden Gereklidir?

Çocukların karşı karşıya kaldıkları ayrımcılık, şiddet ve diğer ihlaller, onların hangi cinsiyete mensup olduklarına bağlı olarak çeşitlilik ve farklılık göstermektedir. Bedensel dokunulmazlık hakkında başlayarak eğitim ve sağlık hakları gibi sosyal/ekonomik haklar ile toplumsal yaşama katılım ve dil hakkı gibi kültürel haklar da, toplumsal cinsiyetle yakından ilişkilidir. Cinsel şiddet ve taciz, erken evlilik, okur-yazarlık ve eğitime katılımdaki eksiklik, çocuk yoksulluğu, çocuk işçiliği, sağlığa erişim, toplumsal katılımın yetersizliği gibi temel alanların toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi, yalnızca toplumsal konum ve sınıf farklılıklarının değil, cinsiyet farkının da önemli bir değişken olduğuna işaret etmektedir. Bu farklılık, basitçe kız çocuklarının erkek çocuklardan daha fazla ayrımcılığa uğraması biçiminde açıklanamaz. Cinsel şiddet de dahil olmak üzere, her türlü ayrımcılık ve ihlal hem kız hem de erkek çocuklar için söz konusudur. Ancak, bunların ortaya çıkma biçimleri, kız ve erkek çocukların ve onların çevreleri üzerindeki etkileri, ve algılanma biçimleri farklılık göstermektedir.

Çocuklara karşı her türlü ayrımcılık, ihmal ve istismarın önlenmesi ve çocuk haklarının korunması çalışmaları, bu bakımdan özel bir örnek oluşturmaktadır; çünkü çocuk istismarının önemli bir vechesi cinsel sömürü, cinsel istismar ve cinsel şiddettir. Bu sömürü, istismar ve şiddetin önlenmesi için hak örgütlerinin yaygınlıkla benimsediği yaklaşım, çocukların cinsiyetsiz varlıklar oldukları için korunmaları gerektiği şeklindedir. Bu yaklaşım, çocukların sömürü ve istismarın sadece kurbanları değil, kimi durumlarda failleri de olabildiklerini gözden kaçırılmasına neden olmaktadır. Ayrıca bu yaklaşım, korunmayı "masumiyet" karinesine bağlaması nedeniyle farklı çocukluk durumlarının kapsanması güçleşmektedir.

Bu nedenle, çocuklarla ilgili çalışmalarda toplumsal cinsiyetin yalnızca "kız çocuklarının cinsel şiddetten korunması" çerçevesinde değil, her türlü ayrımcılık ve şiddet eyleminin bir boyutu olarak dikkate alınması ve çalışmaların böyle bir dikkatle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Aynı zamanda, toplumsal cinsiyeti dikkate alarak yapılan çalışmalar, kurumun kendisinin de toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından değerlendirilmesini ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet bakış açısının kurumsal kimliğin bileşeni haline getirilmemiş olması, çalışmaların toplumsal cinsiyeti dikkate alarak, eşit ve adil bir şekilde yürütülmesinin önünde engel teşkil edecektir. Yani, toplumsal cinsiyet bakış açısının hesaba katılması, bir yandan yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyetin dikkate alınmasını sağlanacak, diğer bir yandan da kurumsal yapının toplumsal cinsiyet açısından bir değerlendirilmesi yapılacak ve gerekli iyileştirmeler gerçekleştirilecektir.

Toplumsal Cinsiyetten Ne Anlıyoruz?

Toplumsal cinsiyet, biyolojik yapımızın ötesinde, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik etkiler içinde biçimlenen toplumsal bir kimliktir. Dolayısıyla, bireysel olmanın ötesinde, toplumsal ilişkiler içindeki konumla ilişkilidir. Bu durum, kadın ya da erkek olmanın dışı ya da eril biyolojik ve fiziksel özelliklere indirgenemeyecek boyutlarını gösterir. Bu boyutlar, kadınların ya da erkeklerin belirli cinsiyet özellikleri taşımalarıyla değil, toplumsal ilişkiler içinde nasıl konumlandırıldıklarıyla ilişkilidir. Yani, kız çocuklarının “kadın mesleklerine”, erkek çocukların “erkek işlerine” yönlendirilmeleri, kızların bebeklerle, oğlanların arabalarla oynamaya teşvik edilmeleri gibi toplumsal cinsiyet normlarına göre belirlenmiş toplumsal roller, bireylerin cinsiyet özellikleriyle değil, toplumsal ilişkilerle bağlantılıdır.

“Kadınlık” ve “erkeklik” ile ilgili kalıp yargılar, bu kalıplara girmekte çeşitli güçlükler yaşayan kadın ve erkeklerin ayrımcılığa uğramalarına yol açmaktadır: çocuklar, engelliler, yaşlılar ve gençler, göçmenler, mülteciler, bazı azınlık kültürel/etnik/inanç grupları, cinsel yönelimi farklı olanlar, interseks bireyler gibi.

Biraz daha yakından baktığımızda, toplumsal cinsiyet kalıplarının, sadece bu gruplar ve veya bu grupların içindeki bireyler için değil, tüm bireyler için de örseleyici ve kısıtlayıcı olduğunu fark edebiliriz. Çünkü insanlar basitçe kadınlar ve erkekler olarak ikiye ayrılmazlar. Durum bundan çok daha karmaşıktır. Her birimizin toplumsal ilişkiler içindeki konumu, yalnızca kadın ya da erkek olmamızla değil, aynı zamanda yaş, eğitim durumu, medeni hal, ebevyn olma(ma), göçmenlik, kültürel kimlik, cinsel yönelim ve sınıfsal özelliklerimiz gibi farklı yönlemizle de belirlenir. Böylece, kadın için bir ve erkek için de bir ve sabit toplumsal konum varsaymamız mümkün değildir: çok daha geniş bir çeşitlilikten söz etmemiz gerekir.

Çocuğun şiddetten masun olma hakkı alanında çalışan ağımız, bu çeşitliliği ve toplumsal cinsiyetin farklı toplumsal konumların oluşumundaki kritik yerini çocuğa karşı şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmak için dikkate alacağı, böylece yapılan ağ çalışmalarının verimliliğini ve etkinliğini artırmak, çocukların sesi olarak yürüttüğümüz hak mücadelesini derinleştirerek genişletmek için olmazsa olmaz bir analiz aracı olarak görüyoruz.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinden Ne Anlıyoruz?

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” ifadesi bazen yanlış anlaşılabilir, çünkü bu ifadenin kadınların ve erkeklerin “özdeş” olmaları gerektiği anlamına geldiği düşünülebilir. Kadınlar ve erkekler özdeş değillerdir ve hiçbir zaman olmayacaklardır; hiçbir iki insan, hatta tek yumurta ikizleri bile tam olarak özdeş değillerdir. Tıpkı toplumların ve toplulukların çeşitliliğine katkıda bulunan yaş, kültür, din, ırk ve deneyim farklılıkları gibi, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar da bu çeşitliliğe yaşamsal bir katkı sağlar. Üstelik tıpkı erkeklerin kadınlardan farklı olması gibi, kadınlar ve erkeklerin kendi aralarında da büyük bir çeşitlilik ve farklılık vardır.

Bu farklılıkların bazıları, çocuk doğurabil(eme)me yetisi gibi, biyolojiktir; ama büyük bir çoğunluğu toplumumuzun cinsiyetlere (kadın ve erkeklere) atfettiği değerler ve toplumsal ve kültürel konumlarla ilişkilidir. Bu farklılıkların bazıları kadınlar ve erkekler tarafından benimsenir; ama bunların bir kısmı ne bireylerin gelişimi, sağlığı, güvenliği, hakları açısından ne de insani gelişme açısından kabul edilebilir farklılıklar değildir. Bu farklılıkların neden ve sonuçlarını haklar, fırsatlar, değer ve sonuçlarda herhangi bir eşitsizlikle ilişkili olup olmadıkları açısından analiz etmemiz gerekir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yalnızca ayrımcılıktan doğrudan etkilenenlerin zarar görmesi anlamına gelmez. Bireyleri, aileleri, ulusun bir bütün olarak insani gelişimini etkiler. Üstelik eşitsizlik, eşitsizliği besler: Yani, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, bütün toplumu ilgilendiren eşitsizlik ve sorunların dalga dalga büyümesine yol açan bir domino taşı etkisi yaratır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ondan doğrudan etkilenen bireyler için yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Hem kadınlar hem de erkekler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yaşamlarını kazanmaktan alıkonabilirler ya da sömürü ve istismarın, ayrımcılığın ve dışlanmanın maddi ve psikolojik etkilerine maruz kalabilirler. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği en şiddetli örneklerinde ölümle sonuçlanabilir. Aile içi şiddet, bunun en yaygın örneğidir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı dolaylı yollardan da öldürebilir. Örneğin, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleriyle bağlantılı baskılar pek çok ülkede genç erkekler arasındaki intihar oranlarını olağanüstü bir biçimde artırmaktadır.

Bu bireysel bedeller toplumsal bedellere de dönüşür. Eğer toplumlarımız insan hakları ve demokrasiye gerçekten bağlı olacaksa, bir tek insanın haklarının ihlali veya tek bir insana adil olmayan muamele bile müdahalemizi gerektirmektedir.

Çocuğa Şiddetin Önlenmesinde Toplumsal Cinsiyeti Nasıl Hesaba Katabiliriz?

Daha önce de belirtildiği gibi, herhangi bir çalışma alanında toplumsal cinsiyetin hesaba katılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, verimliliğin ve katılımın artırılmasını amaçlayan bir stratejidir. Bu stratejinin çocuk hakları alanında kullanılabilmesi için bazı ön çalışmaların yapılması gereklidir. Bu çalışmalar iki başlık altında ele alınabilir: Kurumsal dönüşüm eylem planı ve yürütülecek faaliyetlere ilişkin eylem planı.

Kurumsal Yapılarda ve Ortamlarda Toplumsal Cinsiyetin Hesaba Katılması Stratejisi

Toplumsal cinsiyeti hesaba katma, kapsamlı bir strateji olarak, politika ve programların geliştirildiği ve uygulandığı ortamı da hedeflemelidir. Yani, **toplumsal cinsiyete duyarlı, kadın ve erkeklere eşit fırsatlar sunan ve eşit davranan bir çalışma ortamının sağlanması stratejisiyle birlikte düşünülmelidir.** Toplumsal cinsiyeti hesaba katma stratejisinin başarılı biçimde uygulanabilmesi için, **yeterli teknik kapasite ve insan kaynağı sağlanmalıdır.**

Çocuk haklarının korunması ve ayrımcılığın önlenmesi, cinsiyet dengesi ve duyarlılığı bakımından başka hak alanlarına göre daha gelişkin olmakla birlikte, **paydaşlarımızın cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerine sahip olmadığımız için, tam olarak hangi noktada bulunduğumuzu ve ne türden iyileştirme ve geliştirmelere ihtiyaç duyduğumuzu bilmiyoruz.** Bu nedenle, kurumsal yapılarımızın cinsiyet açısından değerlendirilmesi için bir dizi gösterge geliştirmemiz ve bu göstergeleri dönemsel olarak izleyebilmemiz gereklidir.

Bu amaçla, Çocuğa Şiddeti Önlemek için Ortaklık Ağı olarak, önümüzdeki çalışma döneminde paydaşlarımızın ve kurumsal yapımızın toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilebilmesini sağlamak amacıyla, bazı temel sorulardan hareketle bir dizi gösterge geliştirmeyi hedefliyoruz. Bunu yaparken aşağıdaki soruları öncelikli olarak gözeteceğiz:

- Paydaşlarımız kimlerdir? Sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları olarak bu paydaşlar arasında toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip kurum ve kişiler var mıdır? (Bu sorunun cevabını verebilmek için muhtemelen bir niceliksel gösterge kullanmak gerekecektir. Ancak bunun “evet/hayır” türü bir denetleme göstergesinden çok, sayısal bir gösterge olması uygun olacaktır. Böylece, paydaşların cinsiyete göre dağılımının izlenmesi kolaylaşacaktır.)
- İlgili kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyet dengesi mevcut mudur? (Bu sorunun cevabı da sayısal bir gösterge ile aranabilir. Kurumun bütün mensupları yerine Ağ ile iletişimi sağlayan kişilerin cinsiyeti üzerinden bir izleme de yapılabilir.)
- Toplumsal cinsiyet uzmanlığından yararlanabileceğimiz paydaşlarımız var mıdır? (Bu sorunun cevabı, yine “evet/hayır” türü denetleme göstergesiyle değil, sayısal göstergeyle aranmalıdır. Çünkü halihazırda bu sorunun cevabı “evet”tir ve eğer denetleme göstergesi kullanılırsa, gelişmenin izlenmesi mümkün olmaz.)
- Paydaşların katkısını farklılaştıracak özgül bilgi ve deneyimler neler olabilir? (Bu sorunun cevabı, niteliksel bir göstergeyle aranmalıdır. Bunun için, belirli aralıklarla –tercihen yılda bir kez- yapılacak bir atölye toplantısı ve bunun izlenebilir sonuçları son derece faydalı olacaktır. “İzlenebilir sonuçlar”dan kasıt, atölye tartışmalarının kategorize edilmiş ve sayısallaştırılmış raporlarının düzenli hale getirilmesidir. Örneğin, çocuk suçluluğundaki cinsiyet farklılaşmasının çalışmalara nasıl ve ne ölçüde yansıdığının düzenli olarak raporlanması gibi)

Bu soruların cevaplarıyla yürütülecek bir haritalandırma çalışmasından sonra, paydaş kurum ve kuruluşlar ve kişilerle yapılacak görüşmeler, toplumsal cinsiyeti hesaba katma stratejimizin ve eylem planımızın somutlaşması, ihtiyaçlarımızın ve güçlerimizin ortaya konması için gerekli bilgiyi sağlayacaktır.

Yürütülecek Faaliyetlerde Toplumsal Cinsiyetin Hesaba Katılması Stratejisi

Çocuk hakları alanında çalışmakta olan çok sayıda ve farklı niteliklerdeki kurumların birbirlerinden farklı stratejiler izlemeleri gerektiği açık olmakla birlikte, yine de bazı ortak göstergelerin geliştirilmesi ve bunlar aracılığı ile Ağıımızın temel bir stratejik ve politik ortaklığının sağlanması gereklidir.

Bu amaçla, kısa dönemde sorulacak stratejik sorular şunlardır:

- Çalışma konumuz nedir ve bu konu, kız ve erkek çocuklarını aynı biçimde mi etkilemektedir? (şiddet, cinsel sömürü, yoksulluk, eğitim...)
- Hedeflerimiz nedir? Bu hedefler erkek ve kız çocuklar arasındaki eşitsizliği azaltacak bileşenler içeriyor mu? (Şiddetin önlenmesi, yoksulluğun azaltılması, sağlık hizmetlerine erişimin artırılması, cinsel eğitimin yaygınlaştırılması...)
- LGBTİ çocuklar hakkında elimizde herhangi bir veri var mı?

Orta dönemde, şu soruların cevapları aranabilir:

- Hangi bilgilere sahibiz? Çalıştığımız konu ve hedeflerle ilgili toplumsal cinsiyet istatistikleri nasıldır? Kız ve erkek çocukların bu konudaki deneyim ve ihtiyaçlarına ilişkin neler biliyoruz? (Bu konuda TÜİK verileri, daha önce hazırlanmış raporlar, makaleler, tezler... nelerdir?)
- Çalıştığımız konu ve hedefler ile ilgili mevzuatın ve kurumsal düzenlemelerin toplumsal cinsiyet boyutu var mıdır? Mevzuatın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttıran ya da azaltan bir etkisi var mıdır?

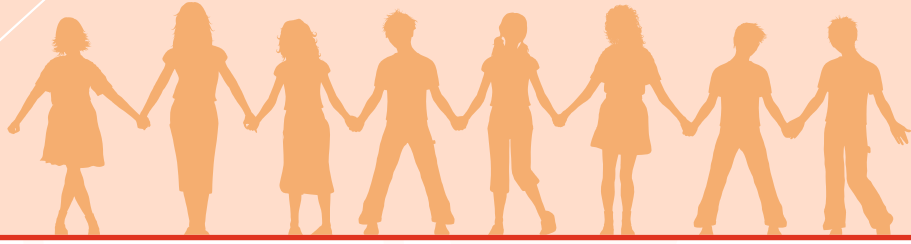
Bu sorulara verebildiğimiz cevaplar, alanın genel durumuna ilişkin bir fikir verecektir: Yeterli kurumsal ve yasal düzenleme var mıdır? İstikrarlı bir politika uygulanmakta mıdır yoksa gelişigüzel ve geçici önlemlerle mi ilerlenmektedir?

Toplumsal cinsiyetin yürüteceğimiz faaliyetlerde hesaba katılması için atacağımız ikinci adım ise-ki buna uzun olmasa da orta-uzun vadeli bir stratejik hedef diyebiliriz- **bu genel çerçeve içinde bizim yürüteceğimiz faaliyetin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi için bazı kontrol sorularını sormak ve cevaplamaktır.**

- **Arka Plan ve Gerekçelendirme:** Girişimin arka planına ilişkin bilgiler verilirken toplumsal cinsiyet boyutu vurgulandı mı? Durum analizindeki bütün veriler cinsiyete göre ayrıştırıldı mı? Gerekçelendirme toplumsal cinsiyeti dahil etme stratejisi ve toplumsal cinsiyet eşitliği için ikna edici tezler içeriyor mu?
- **Hedefler:** Önerilen girişimin hedefi hem kız hem de erkek çocukların ihtiyaçlarını yansıtıyor mu? Bu hedef toplumsal cinsiyet dengesizliklerini düzeltmeyi içeriyor mu?
- **Hedef Kitle:** Girişimin özellikle toplumsal cinsiyeti sağlamaya yönelik bir düzeltici önlem olarak kız ya da erkek çocukları hedeflediği durum dışında, hedef grup içinde toplumsal cinsiyet dengesi var mı?
- **Etkinlikler:** Planlanan etkinlikler hem kız hem de erkek çocukları içeriyor mu? Toplumsal cinsiyet bakış açısını içermek üzere başka ek etkinliklere ihtiyaç var mı? (örneğin toplumsal cinsiyet konularında eğitim, ek bir araştırma vb. gibi)
- **Göstergeler:** Her bir amacın gerçekleştirilmesini ölçmek için göstergeler geliştirildi mi? Bu göstergeler her bir amacın toplumsal cinsiyet boyutunu ölçüyor mu? Göstergeler cinsiyete göre ayrıştırıldı mı? Hedefler etkinliklerde yeterli bir toplumsal cinsiyet dengesi düzeyini sağlıyor mu? Örneğin kız ve erkek çocukların katılımına ilişkin kotalar bu çerçevede düşünülebilir. “Koruma” hedefli çalışmaların daha çok kadınları ve kız çocuklarını öncelikli görmeleri nedeniyle, başka alanlardakinin aksine, burada erkek çocuk kotasının konması gerekebilir. Önemli olan, cinsiyet dengesinin sağlanmış olmasıdır.

- **Uygulama:** Planlanan girişimi kim uygulayacak? Uygulamayı yürütecek ortaklar, uygulama boyunca da toplumsal cinsiyet bakış açısının sürdürülebilmesi için gerekli olan toplumsal cinsiyeti dâhil etme stratejisi eğitimi aldılar mı?
- **İzleme ve Değerlendirme:** İzleme ve değerlendirme stratejisi bir toplumsal cinsiyet perspektifini içeriyor mu? Girişimin hem temel (içerik) hem de yönetsel (süreçler) boyutları değerlendiriliyor mu?
- **Riskler:** Toplumdaki daha geniş toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişkileri bağlamı potansiyel bir risk olarak kabul ediliyor mu? (Örneğin, bir ya da diğer cinsiyetin tam katılımını engelleyecek yapısal engeller ya da basmakalıp yapılar/stereotipler gibi)
- **Bütçe:** Planlanan girişimden hem kız hem de erkek çocukların yararlanmasını sağlamak üzere mali girdiler değerlendirildi mi? Toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitimi ya da kısa dönemli toplumsal cinsiyet uzmanlarının tutulması gibi ihtiyaçları sağlamak üzere bütçe kalemleri eklendi mi?
- **Ekler:** Herhangi ilgili bir araştırma raporu (veya özeti) eklendi mi? (Özellikle de toplumsal cinsiyete yönelik ilginizi gerekçelendirmenize yardımcı olacak türden kaynaklar)?
- **İletişim Stratejisi:** Girişimin halihazırdaki durumunu, gelişmesini ve sonuçlarını toplumsal cinsiyet bakış açısından değerlendiren bilgilerin çeşitli kamusal ortamlarda ve yayınlarda yer almasını sağlayacak bir iletişim stratejisi geliştirildi mi? Kadın ve erkeklerin, kız ve erkek çocukların okuma yazma, dijital teknolojilere erişim ve inanırılık ölçütleri bakımından farklılıkları var mı? Örneğin kadın ve erkekler, kız ya da erkek çocuklar, “uzman görüşü”ne aynı biçimde mi değer veriyorlar? Tanıdıkları insanların tavsiyelerine ve görüşlerine kulak verme eğilimleri aynı mı? Bunlar hesaba katıldı mı?

Eylem Planı

Biz, Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek için Ortaklık Ağı'nı oluşturan kuruluşlar olarak, çalıştığımız alanın toplumsal cinsiyet bakımından çeşitliliği ve farklılığı barındırdığının, bu nedenle her türlü etkinliğimizde bu çeşitliliği ve farklılığı dikkate almamız gerektiğinin bilincinde olarak, önümüzdeki yıl için bir dizi eylem planlamaktayız.

Bunlar:

- Ağı oluşturan kuruluşların kurumsal yapılarının, hedeflerinin ve etkinliklerinin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesini amaçlayan bir toplumsal cinsiyet çözümlemesi çalışması yürütülecektir. Bu amaçla iki toplumsal cinsiyet uzmanı ile kısa dönemli sözleşme yapılacaktır.
- Ağı oluşturan kuruluşların yürüttükleri etkinliklere katılan çocuklarla birlikte toplumsal cinsiyet etki değerlendirme çalışması yürütülecektir.
- Ağı oluşturan kuruluşların temsilcilerinden oluşan 20 kişilik bir grupla, toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve toplumsal cinsiyeti hesaba katma konulu iki günlük bir atölye çalışması düzenlenecektir. Bu çalışmanın sonuçları değerlendirilerek, sonraki yıllarda da benzer bir çalışma geliştirilerek sürdürülecektir. Bu amaçla bir toplumsal cinsiyet uzmanıyla kısa dönemli sözleşme yapılacaktır.
- Ağı oluşturan kuruluşların temsilcilerinden oluşan 20 kişilik bir grupla, toplumsal cinsiyete duyarlı iletişim stratejisi geliştirme konulu bir atölye çalışması düzenlenecektir. Bu çalışmanın sonuçları değerlendirilerek, sonraki yıllarda da benzer bir çalışma geliştirilerek sürdürülecektir. Bu amaçla bir toplumsal cinsiyet ve iletişim uzmanıyla kısa dönemli sözleşme yapılacaktır.

Sonuç

Çocuğun yüksek yararı temel hedefi doğrultusundaki tüm çalışmaların, kız ve erkek çocukların içinde yaşadıkları koşulların ve dolayısıyla da ihtiyaçların farklı olduğu bilgisiyle yürütülmesi, çocukların yaşama, gelişme ve katılım haklarının daha etkili ve verimli bir biçimde savunulması anlamına gelmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin her düzeyde dikkate alınması, yalnızca kız ve erkek çocukların haklarının korunması için değil, aynı zamanda toplumsal kalkınma ve adaleti sağlamak için de çok önemlidir. Çünkü cinsiyet eşitsizliği, yaş ayrımcılığı da dahil olmak üzere her türlü ayrımcılık ve eşitsizliğin bir bileşeni olarak bu eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların pekiştirilerek yeniden üretilmesine hizmet etmektedir.

Biz, Çocuğa Şiddeti Önlemek için Ortaklık Ağı'nı oluşturan örgütler, çocuklara ayrılan toplumsal kaynakların sınırlılığının ve yapılması gereken çok fazla çalışma olduğunun da bilincinde olarak, böyle bir stratejiyi benimsemeyi ve bunun için gerekli ön hazırlıklara hızla girişmeyi kendimize ve birbirimize taahhüt ediyoruz.

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

16

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

Bu yayın sekreteryası Uluslararası Çocuk Merkezi ve Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği tarafından yürütölen ve UNICEF Türkiye tarafından desteklenen **Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme** Ortaklık Ağı tarafından hazırlanmıştır.

Çocuğa Karşı
Şiddeti Önlemek İçin
Ortaklık Ağı

VACPrevention

cocugasiddetionluyoruz

bilgi@cocugasiddetionluyoruz.net
www.cocugasiddetionluyoruz.net